

یک سازمان مردم نهاد در منطقه ما با علاقه از میراث وحش ایران حمایت می‌کند

دست‌های مهربان برای حفاظت از یوز ایران

چنگین پدیرا

«از بچگی به حیوانات علاقه داشتم. ۳ ماه تابستان که می‌شد، جای کتاب و دفترهای روی میز را شیشه‌های خالی مربا و ترشی می‌گرفت. شیشه‌هایی که بعد از چند روز پر می‌شد از عنکبوت و حیوانات ریز و درشتی که جمع‌آوری کرده بودم.» اینها جملات «مر ترضی اسلامی دهکردی» است. هم‌محله‌ای منطقه ما که در ۱۸ سالگی با ۲ دوست خود انجمن «حمایت از یوزپلنگ ایرانی» را راه انداخته است. سال‌هاست از ثبت این انجمن می‌گذرد. قرار است هر هفته در این صفحه سراغ یکی از انجمن‌های مردم نهاد منطقه برویم و از فعالیت‌ها و برنامه‌های آن مطلع شویم. در این شماره اطلاعاتی از شکل‌گیری و اهداف و فعالیت‌های انجمن حمایت از یوزپلنگ ایرانی در اختیار تان گذاشته‌ایم. ▶

دوران کودکی و علاقه به طبیعت

اسلامی می‌گوید: «در مقطع راهنمایی، علاقه‌ام به حیات وحش به اوج خودش رسید. مجله دانستنی‌ها و شکار طبیعت از دستم نمی‌افتاد و با شروع کلاس‌های تابستانی محله با موضوع پژوهش، کار جدی‌تر شد. موضوع پژوهش من گربه‌سانان بود. از همان دوران کودکی به ۴ گروه از حیوانات علاقه زیادی داشتم. گربه‌سان‌ها، عقاب، کوسه و یوزپلنگ. شکارچیان قهاری که سرعتی هیجان‌انگیز دارند.» او ادامه می‌دهد: «با آگهی موزه دارآباد، اتفاقات

بهتری برایم رقم خورد. دارآباد کتابخانه تخصصی در رابطه با حیات وحش داشت و من تشنه مطالعه بودم. برای نخستین بار وارد فضای جدی و تخصصی شدم. ۱۵ سالگی شروع کار تیمی بود. خوب به خاطر دارم نمایشگاه مطبوعات بود و در غرفه‌های مجله‌های تخصصی طبیعت به دنبال کتاب‌های تخصصی حیات وحش می‌گشتم. در آن سال‌ها با محمد صادق فرهادی‌نیا و کاوه حاتمی آشنا شدم. هم‌سن و سال بودیم و هر ۳ دنبال یک هدف! تشکیل انجمن حمایت از یوزپلنگ ایرانی.»

تشکیل انجمن زیر نور بیلبورد

او می‌گوید: «تصمیم گرفتیم تیمی را تشکیل دهیم برای پیدا کردن یوزپلنگ‌های ایرانی. درگیری و دغدغه ما تشکیل آن‌جی‌اوب بود. تب و تاب سازمان‌هایی که می‌توانستیم خودمان راه‌اندازی و آن را اداره کنیم باعث شد تا یک غروب زیر نور چراغ بیلبورد موزه دارآباد فرم تشکیل هیئت را پر کنیم. مؤسسه‌هایی که وجود داشت تنها به حمایت از محیط‌زیست و انجمن‌های سبز می‌پرداختند که به‌صورت عمومی فعالیت می‌کرد و تمرکز آن به‌صورت تخصصی روی یک موضوع نبود، اما ما می‌خواستیم از یک‌گونه خاص حمایت کنیم. در نهایت انجمن با تمام سختی‌های دوران نوجوانی در سال ۸۰ ثبت شد و کارش را شروع کرد.»

گام اول انجمن

اسلامی آغاز به کار انجمن را این‌گونه شرح می‌دهد: «در شروع راه برایمان مهم‌ترین گام آموزش عمومی افراد درباره یوزپلنگ بود. در شهر به‌صورت عمومی در رابطه با یوزپلنگ با مردم و البته بچه‌ها صحبت می‌کردیم. فرق یوز و پلنگ در چیست؟ مثلاً می‌پرسیدیم چقدر راجع به یوزپلنگ ایرانی می‌دانید؟ که با تعجب نگاهمان می‌کردند و می‌گفتند «ایران هم یوزپلنگ دارد؟» او می‌گوید: «بعد از چند سال به نقطه‌ای رسیدیم که بعد از این سؤال می‌گفتند: «یوزپلنگ‌ها منقرض نشده‌اند؟! هنوز هم زنده‌اند؟! حالا اما تقریباً همه ایرانی‌ها می‌دانند که یوزپلنگ ایرانی وجود دارد، از آن حمایت می‌شود و برایشان مهم است.»

کارگاه‌های استانی

اسلامی در رابطه با بخش آموزش انجمن ادامه می‌دهد: «پژوهشگران انجمن به روستاهایی که نزدیک زیست‌حیوانات واقع شده‌اند، می‌روند تا با همکاری اهالی آن مناطق با محل زندگی حیوانات، بیشتر آشنا شوند. در این برنامه‌ها رویه مشارکتی وجود دارد. در واقع این ما هستیم که از اهالی بومی می‌آموزیم، رابطه یک طرفه نیست و برای هر دو طرف کارآمد خواهد بود. در این برنامه‌ها روستاهایی مانند دربند و راور در استان یزد، استان کرمان، اصفهان، سمنان و... مورد بررسی قرار گرفته است.»

مدارس منطقه ما را می‌شناسند

او از ارتباط خوب مدارس مقطع راهنمایی منطقه با انجمن صحبت می‌کند: «سال‌ها با مدارس در ارتباط بودیم. به بچه‌ها در رابطه با حیوانات و به‌خصوص جانوران گوشه‌خوار توضیح می‌دادیم و زیستگاه آنها را بیان می‌کردیم. تئاترهای آموزشی برای دانش‌آموزان اجرا می‌کنیم تا با نگرانی‌هایی که در رابطه با یوزپلنگ وجود دارد به خوبی آشنا شوند. تئاتر آموزشی هم مانند، مدرس‌های یوزپلنگی و پلنگ سرگردان برای مدارس منطقه ما اجرا شده است.» او در رابطه با بخش آموزش ادامه می‌دهد: «از همان شروع و ثبت انجمن که ۱۳ سالی است از آن می‌گذرد با نشریات رشد دانش‌آموزی در ارتباط هستیم و مطالبی در رابطه با حیات وحش چاپ می‌کنیم.»

عضو انجمن شوید
اگر می‌خواهید داوطلبانه با انجمن حمایت از یوزپلنگ ایرانی ارتباط داشته باشید و یا از برنامه‌های آن مطلع شوید، می‌توانید به پایگاه www.wildlife.ir مراجعه و فرم عضویت را پر کنید. روند عضویت و ارتباط با انجمن به همین راحتی است.

۱۳۰۰ تا ۱۴۰۰
قلاده پلنگ ایرانی

۱۴۰۰ تا ۱۵۰۰
قلاده یوز

یاد

دوربین‌هایی بدون عکاس!

مشاهده یوزها و سایر گوشتخواران در طبیعت بسیار دشوار است. برای دیدن آنها و البته ثبت لحظه‌های ناب به فن‌آوری‌های پیشرفته‌ای احتیاج است. مطالعه بهتر بر روی رفتار و جمعیت آنها و از همه مهم‌تر برای حفاظت از آنها، نیازمند ابزارهای پژوهشی هوشمند است.

اسلامی در رابطه با ابزارها و دوربین‌های پژوهشی که در انجمن توسط پژوهشگران در محل‌های زندگی حیوانات کار گذاشته می‌شود، حرف‌های جالبی می‌زند: «دوربین‌های پژوهشی، اطلاعات ارزشمندی درباره موقعیت و رفتار یوزها، پلنگ‌ها و سایر گونه‌ها در اختیار ما قرار می‌دهند. تصاویر به‌دست آمده از این دوربین‌ها موقعیت و مسیر حرکتی جانوران را به ما نشان داده و کمک می‌کند که بدانیم آیا تلاش‌های حفاظتی است ما نتایج اثربخشی داشته است یا باید تغییری در این زمینه اعمال شود.»

او ادامه می‌دهد: «در هر منطقه، به‌طورمتوسط ۲۰ تا ۴۰ دوربین مختلف به مدت حداقل ۳ ماه نصب می‌کنیم تا بتوانیم تصویری از وضعیت جانوران، به‌خصوص گوشتخواران کسب کنیم. اطلاعاتی مانند تعداد حیوانات، جابه‌جایی‌ها و... اودر رابطه با حوزه مطالعاتی انجمن می‌گوید: «حوزه مطالعاتی ما از استان کرمان تا زنجان و لرستان در غرب و خراسان در شمال شرقی است. تلاش می‌کنیم این فن‌آوری پیشرفته و رایج در دنیا را در هر منطقه‌ای که امکان پذیر باشد، به کار بندیم، زیرا بدون اطلاعات کافی امکان کسب اطمینان از موفقیت برنامه‌های حفاظتی وجود ندارد.»

اسلامی می‌گوید: «این دوربین‌ها خللی در زندگی عادی جانوران ایجاد نمی‌کنند و درعین حال، گاهی اوقات می‌توانند نشان دهند که چه افرادی و برای چه قصدی وارد زیستگاه آنها شده‌اند. در حال حاضر بزرگ‌ترین شبکه از این دوربین‌ها زیر نظر انجمن حمایت از یوزپلنگ ایرانی برای حفاظت از حیوانات در محل کاشته و مدیریت می‌شود.»

از یوزپلنگ چه می‌دانیم؟

ما مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیریم. هر تصویر از یوزپلنگ با سایر تصاویر موجود در بانک تصاویر مقایسه می‌شود. یوزها و پلنگ‌ها دارای الگوی خالی‌هایی هستند که مانند اثرانگشت در هر فرد منحصر است و این گونه می‌توان تعداد آنها را کشف کرد. همچنین تصاویر دارای زمان هستند، پس الگوی زمانی فعالیت این گونه‌ها نیز قابل سنجش است. بدون این تصاویر نمی‌توان به درستی فهمید که کدام منطقه برای زیست یوزها و پلنگ‌ها مناسب و نیازمند حفاظت است.»

او ادامه می‌دهد: «قسمت پژوهش زمان بر و البته نتیجه‌بخش‌ترین قسمت انجمن است. حاصل پژوهش در این سال‌ها، تعداد زیادی مقاله و اطلاعات در رابطه با این گروه گوشتخواران بوده است.»

اسلامی معتقد است حفاظت از حیوانات و محیط زیست آنها نباید مقطعی باشد. باید مداوم و پیوسته مورد توجه قرار گیرد مثل توجه به سلامتی که امری است دائمی. او می‌گوید: «در حال حاضر نه تنها در رابطه با یوزپلنگ ایرانی بلکه روی گوشتخواران بزرگ جسته ایران مطالعه می‌کنیم. این دسته‌بندی شامل ۵ گروه از حیوانات چون: پلنگ، خرس قهوه‌ای، کفتار و گرگ است. در دسته‌بندی جانوری گوشتخواران ایران نیاز به کار بیشتری دارند و البته فعالیت و تنوع زیست‌محیطی آنها نیز بیشتر است.»

اسلامی می‌گوید: «بعد از قسمت آموزش، انجمن عمده فعالیت خود را به پژوهش اختصاص می‌دهد. تصاویر به‌دست آمده از حیوانات توسط کارشناسان

نخستین سیمرغ مستند حیات وحش

محور اصلی اضافه شده است.» او ادامه می‌دهد: «در جست‌وجوی پلنگ ایرانی» نخستین فیلم مستند زیست‌محیطی بود که در سال ۱۳۹۰ در جشنواره فیلم فجر، سیمرغ را از آن خود کرد.»

اسلامی یکی دیگر از فعالیت انجمن را تولید فیلم‌های مستند می‌داند و می‌گوید: «تولید انیمیشن، لوح‌های فشرده آموزشی برای گروه سنی کودکان از جمله فعالیت‌هایی است که در سال‌های اخیر به ۲

نگاه انجمن

ضرورت حفظ و سرمایه‌های ملی

یاد داشته باشیم که ما ایرانیان حافظان آخرین بازمانده‌های یوزپلنگ ایرانی در سرزمینی هستیم که آداب یوزبانی و یوزداری برای نخستین بار از آن ظهور کرد. تا ۳۰ سال پیش افزون بر ۳۰۰ قلاهد یوزپلنگ در دشت‌های سرزمین پهناور ایران زندگی می‌کردند، ولی امروزه در حالت خوشبینانه حدود ۱۰۰ قلاهد از این جانور روی سیاره خاکی مان باقی مانده باشد و چشم امید دوستداران طبیعت در سرتاسر جهان تنها به کشور ما و ما ایرانیان دوخته شده است. ضروری است آگاهی شهروندان را درباره طبیعت و حیات وحش باید ارتقا داد تا باورهای نادرست زده شده. باید با ذکر ارزش‌های طبیعت و گونه‌های کمیاب جانوری همگی به حفاظت از این سرمایه‌های ملی برخیزیم.

سال‌هاست که از انقراض شیر ایرانی و ببر مازندران می‌گذرد و امروز طبیعت ایران شاهد از بین رفتن بسیاری از دیگر گونه‌های ارزشمند است که از بی‌توجهی و ناآگاهی ما ناشی می‌شود.

هیچ با خود اندیشیده‌ایم آیندگان درمورد ما چگونه قضاوت خواهند کرد؟ با تأسف باید گفت ما کمتر به آداب و رسوم اجداد خود پایبند بوده و طبیعت را صرفاً محملی برای استفاده نسل خود بدون کوچک‌ترین ملاحظه‌ای قرار داده‌ایم. به

طول دم ۲ متری
طول بدن ۳ متری
۶۰-۸۴ سانتی متر
۱۴۰-۱۵۰ سانتی متر

نقش و نگار بدن
خال گرد، سیاه، توپر

روز ملی حفاظت از یوزپلنگ ایرانی

در ماه تابستان، یک یوزپلنگ ماده به همراه ۳ توله‌اش برای نوشیدن آب به سوی نخلستان‌های اطراف بافق آمد. اما در میان تعدادی از مردم محلی ناآگاه محاصره می‌شوند و مادر پس از مدتی مقاومت در برابر ضربات وارده که مردم با سنگ و چوب به او حمله می‌کنند فرار را برقرار ترجیح می‌دهد. اما ۳ توله‌اش گرفتار می‌شوند. یکی از شاهدان، خود را به اداره محیط‌زیست بافق می‌رساند و مأموران محیط‌زیست را مطلع می‌کند. زمانی که مأموران به محل می‌رسند با لاشه بی‌جان یکی از توله‌ها مواجه می‌شوند. اما ۲ توله دیگر با وجود جراحات شدید همچنان زنده بوده‌اند و به یزد منتقل می‌شوند. شدت ضربات وارده بر سر و روی یکی از توله‌ها باعث مرگ او در میانه راه می‌شود. توله سوم توسط دامپزشک مداوا می‌شود و برای نجات از مرگ بلافاصله به تهران منتقل می‌شود. محیط‌بان بافق می‌گوید: «ماده یوز هر روز به نخلستان می‌آید تا توله‌هایش را جست‌وجو کند. اما بعد از یک هفته جست‌وجوی ناکام، دیگر در محیط دیده نشده است.» توله‌ای که زنده ماند، ماریتا نام گرفت و بعد از مدتی بهبود یافت. او تا دی ماه سال ۱۳۸۲ در پارک پردیسان تهران باقی ماند و در همانجا پس از ۹ سال مرد. هرچند در این حادثه ۲ توله جان باختند و ماریتا نجات یافت، اما ماریتا بازمانده‌ای بود که به دلیل تنهایی و نبود جفت، هرگز نتوانست کمکی به رفع انقراض یوزپلنگ‌ها کند. به پیشنهاد انجمن یوزپلنگ ایرانی، ۹ شهریورماه به مناسبت نجات ماریتا «روز ملی حفاظت از یوزپلنگ» نام گرفت. در واقع «روز ملی حفاظت از یوزپلنگ» نمادی برای حفظ این گوشتخوار درحال انقراض است. از سال ۸۶ هر سال به همین مناسبت برنامه‌هایی در کشور اجرا شد. انجمن یوزپلنگ ایرانی نیز تاکنون ۷ جشنواره در این روز برگزار کرده است.